

проф. др Предраг Пузовић
Православни богословски факултет
Катедра за историју Српске Цркве
Београд

Библиотека Богословског факултета између два светска рата

Од самог почетка рада Богословског факултета 1920. године водило се рачуна о стварању факултетске библиотеке, неопходне за рад професорима и студентима.* Библиотечки фонд је попуњаван куповањем књига од новчаних прилога, из буџетских кредита, средствима из фондова г-ђе Џенкинс и Луке Теловића-Требињца, новцем од студенских уплата намењеног за општу и семинарску библиотеку, из репарација. Било је и оних који су своје библиотеке поклањали Факултету. Часописи су се најчешће добијали разменом или годишњом претплатом.

О куповини неопходних књига и уџбеника за библиотеку расправљало се већ на четвртој седници Професорског савета 30. новембра 1920. године. Одлучено је:

1. Да се образује једна заједничка књижница факултета и друга књижница уџбеника.
2. за набавку богословских дела овлашћен је декан и проф. Александар Доброклонски.
3. за философско-педагошка дела проф. др Миливоје Јовановић. За философско-педагошка и немачка богословска дела изаслати у Беч и Лајпциг једног од професора факултета, кад се буду саставили спискови најпотребнијих дела, јер ће се на тај начин брже и јевтиније доћи до књига.¹

На петој седници Професорског савета 1. јануара 1921. године затражено је да се буџетом за идућу годину одобри Богословском факултету 500.000 динара за оснивање једанаест семинара и семинарских библиотека.²

Први податак о библиотекарској факултетској библиотеци налазимо у записнику са седнице Професорског савета од 6. децембра 1921. године. На овој седници за библиотекара је изабран асистент Историје религије Димитрије Најдановић. На истој седници декан С. Димитријевић обавестио је професорски Савет о поклонима факултетској библиотеци књига под насловом *Serbian Church Fund Theological Library* (Фонд Богословске библиотеке Српске Православне Цркве) и свих дотадашњих бројева *Die Internationale Kirchliche Zeitschrift*, поклон старокатоличког бискупа Херцога из Берна, као и о легату г-ђе Џенкинс од 100 америчких долара обећаних преко епископа Николаја (Велимировића). Такође на овој седници Савет је донео одлуку да се умоли Правни факултет да уступи Богословском факултету библиотеку почившег епископа Никодима (Милаша), било откупом или позајмицом на употребу.³

---

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 149037А („Српска теологија у двадесетом веку“), који финансира Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије.

¹ Записник Професорског савета, св. 1, 30. новембар 1920, стр. 8-9.

² Исто, св. 1, 1. јануар 1921, стр. 11.

³ Исто, св. 1, 6. децембар 1921, 30-31.

Легат г-ђе Џенкинс намењен Библиотеци приспео је јануара 1922. године и износио је 200 фунти стерлинга у кованом злату. О приспећу овога легата декан је обавестио Професорски савет на седници 25. јануара 1922. године. Савет је овластио декана С. Димитријевића да прими легат и да тражи од Управе Универзитета да се новац размени у Министарству финансија по најповољнијем курсу. Одлучено је да се новац преда Управи фондова на привремено чување и обogaћивање а да се у међувремену изабере комисија која ће руковати легатом и вршити набавку књига.⁴

Десетак дана касније декан је на седници Професорског савета 4. марта 1922. године обавестио да је Универзитетска управа одобрила пријем легата г-ђе Џенкинс и да је затражио од Министарства финансија да се размени новац по најповољнијем курсу. Савет је остао при ранијој одлуци да се новац преда Управи фондова на чување до употребе. У комисију која ће ове године руковати легатом заједно са деканом изабрани су др А. Доброклонски, др Д. Анастасијевић и др Р. Јосић. Од наставника је затражено да „могу одмах поручити књиге своје струке до 2000 динара“.⁵

Да би се дошло до неопходних књига за научни рад, задуживани су професори који су повремено одлазили у иностранство да се постарају да такве књиге купе. Проф. Р. Јосић је на седници професорског Савета 23. маја 1922. године добио тромесечно одсуство, које је провео у Немачкој. Савет му је поверио да у Немачкој купи одређене књиге. Због овога је упућена молба државним властима да проф. Јосићу помогну новчано или да му омогуће размену новца по државном курсу.⁶

Сређивање књига у библиотеци на енглеском језику поверено је ђакону Константину Луковићу. Декан С. Димитријевић је на седници 2. јануара 1923. године предложио Професорском савету да се ђакон Луковић за урађени посао награди са 1500 дин. из фонда г-ђе Џенкинс, с тим да се овај новац наплати из факултетског буџета.⁷ Око исплате ове новчане награде било је тешкоћа. То закључујемо на основу тога што се о овој исплати протођакону Луковићу говорило и на седници 19. октобра 1923.⁸

Захваљујући председништву Апелационог суда у Новом Саду Библиотеци Богословског факултета је 1924. године додељен један број књига богословског садржаја римокатоличког правног лицеја из Печуја. Наиме, Министарство правде је 25. фебруара 1924. године обавестило Богословски факултет да се у библиотеци Апелационог суда у Новом Саду налази приличан број књига богословског садржаја католичког правног лицеја из Печуја и да се те књиге могу уступити Православном богословском факултету. Замољен је Деканат да одреди једно лице које би прегледало и одабрало књиге да би се „после тога издејствовало решење Министарства правде о уступку тих књига Деканату богословског факултета“.⁸ Професорски савет је на седници 1. марта 1924. године предложио декана др Ди-

⁴ Исто, св. 1, 25. јануар 1922, стр. 36.

⁵ Исто, св. 1, 4. март 1922, стр. 41-42.

⁶ Исто, св. 1, 23. мај 1922, стр. 53.

⁷ Исто, св. 1, 2. јануар 1923, стр. 74.

⁸ Исто, св. 1, 19. октобар 1923, стр. 129.

митрија Стефановића да у име Факултета прегледа и одабере књиге које ће бити корисне Богословском факултету.⁹

Декан Д. Стефановић је прегледао књиге и доставио списак одабраних књига Министарству правде. Министарство правде је 11. априла доставило одлуку Богословском факултету „да се богословске књиге правног лицеја у Печују а које се налазе код Апелације у Новом Саду, по списку предају на употребу Богословском факултету у Београду“. Књиге је према ранијој одлуци Савета преузео декан др Димитрије Стефановић и предао их Библиотеци.¹⁰

Библиотеци Богословског факултета помогао је бивши епископ Задарски Димитрије (Бранковић). Он је поклонио Богословском факултету списак књига Патријаршијске библиотеке у Сремским Карловцима, као и предавања у рукопису почившег епископа Бачког Митрофана (Шевића) из Морално-полемичког богословља.¹¹

За обогаћивање библиотечног фонда богословском литературом нарочито је заслужан проф. Стеван Димитријевић. Он је 1924. године боравио у Русији и том приликом откупио је велики број књига на руском језику, углавном богословске садржине, међу којима има ретких и скупочених књига. По пребацивању књига у Београд проф. С. Димитријевић је на седници Савета 3. маја 1924. године предложио „да се за ове књиге тражи ванредни кредит од 120.000 динара, а док се тај кредит не одобри, да му се нешто књига откупи из средстава фонда 'Џенкинс'“, што је Савет прихватио, с тим да се одмах затражи ванредни кредит. На истој седници на предлог проф. Александра Доброклонског Савет је изразио захвалност проф. С. Димитријевићу за уложени труд и напор око набавке ових књига.¹²

Колико се бринуло да се неопходне књиге нађу у Библиотеци богословског факултета види се из предлога декана Д. Стефановића Професорском савету на седници 15. новембра 1924. године. Декан предлаже а Савет усваја да се упуту молба Светом архијерејском синоду „да се богословска библиотека у Задру, богословска библиотека у Сремским Карловцима и библиотека Богословског друштва 'Слога' уступе Богословском факултету, било сасвим, било на употребу уз реверс“.¹³

Из годишњих извештаја Православног Богословског факултета Ректорату Универзитета видимо да је Факултет имао општу и приручну библиотеку. У приручној библиотеци налазили су се углавном уџбеници. Библиотека је од јануара 1924. године била смештена у Мишарској улици бр. 11. На крају школске 1923/24. године Библиотека је имала 3.300 заведених бројева, с тим што нису биле заведене књиге купљене у Русији, као и 80 књига бившег Правног лицеја у Печују које јој је поклонило Министарство правде. Током године Библиотека је добила комплете неколико домаћих и страних часописа.¹⁴

⁹ Исто, св. 1, 1. март 1924, стр. 162.

¹⁰ Исто, св. 1, 3. мај 1924, стр. 171.

¹¹ Исто, св. 1, 1. март 1924, стр. 163.

¹² Исто, св. 1, 3. мај 1924, стр. 172-173.

¹³ Исто, св. 1, 15. новембар 1924, стр. 209.

¹⁴ АС, УБ, Ф I бр. 38/1924; П. Пузовић, Годишњи извештаји Православног Богословског факултета Ректорату од 1920. до 1940, *Српска теологија у двадесетом веку*, Београд 2007, 78.

Буџетом за 1924/25. годину предвиђено је на име материјалних расхода за Богословски факултет 100.000 динара. На седници 3. маја 1924. године професорски Савет је од ове суме доделио 30.000 динара за Деканат, часописе и листове а остала сума од 70.000 динара распоређена је на катедре према пројекту буџета факултета.¹⁵

Иако су средства која су додељивана Библиотеци била скромна, ипак се број књига из године у годину повећавао. На крају школске 1924/25. године општа факултетска Библиотека у Мишарској улици имала је 6.855 заведених наслова, што је двоструко више него претходне године. Штета је што из године у годину све мање података о приручној библиотеци.¹⁶

Проф. Д. Анастасијевић добио је 1926. године информацију да постоји могућност да се прода библиотека манастира Пантелејмона на Светој Гори. О овој могућности обавестио је Професорски савет на седници 18. јануара исте године. Примивши ову информацију Савет је одлучио да се упути допис Управи Универзитета „да се удруженим средствима Универзитета, Академије Наука и државном помоћу откупи та библиотека за Универзитет у Београду“.¹⁷ Да ли је ова информација била тачна или не у каснијим записницима нема трага.

Више пута се Удружење студената Богословског факултета обраћало Професорском савету са молбом да професори своја издања и друге књиге по један или два примерка дају њиховој библиотеци. Молили су да им се да позајмица из кредита за Библиотеку или из фонда г-ђе Џенкинс ради литографисања студенских лекција. Професорски савет је уважио њихову молбу и на седници 27. априла 1926. године доделио им 2.000 динара из фонда г-ђе Џенкинс на име литографисања уџбеника.¹⁸

Године 1926. понуђена је још једна библиотека на откуп. Наследници почившег пароха крижевачког Светозара Грубача понудили су његову библиотеку на откуп. Професорски савет је о овоме расправљао на седници 8. марта 1926. године. Донета је одлука да се библиотека откупи¹⁹, али касније о овоме нема никаквог трага.

Из годишњег извештаја Православног богословског факултета Ректорату за 1925/26. годину видимо да је општа факултетска Библиотека до краја школске године имала 7.201 заведен наслов. У односу на прошлу годину Библиотека је увећала фонд за 346 наслова.²⁰

Факултетску Библиотеку помогао је новчано епископ Пакрачки Мирон (Николић). Он је Библиотеци послао 1927. године прилог од 1.000 динара. О овоме прилогу декан је обавестио Професорски савет на седници 1. марта исте године. Савет је примио прилог са благодарношћу и одлучио да се Епископу писмено захвали на дару.²¹

¹⁵ Записник, св. 1, 3. мај 1924, стр. 172.

¹⁶ АС, УБ, Ф I, бр. 3 38/1925; *Српска теологија у двадесетом веку*, 79.

¹⁷ Записник, св. 1, 18. јануар 1926, стр. 250.

¹⁸ Исто, 8. фебруар 1926, стр. 251-252; 27. април 1926, стр. 255.

¹⁹ Исто, 8. март 1926, стр. 254.

²⁰ *Српска теологија у двадесетом веку*, 2007, 81.

²¹ Записник, св. 1, 1. март 1927, стр. 273.

На крају школске 1927. године у општој факултетској Библиотеци било је заведено 7. 800 наслова, 601 више него претходне године.²²

Могућност куповине књига новцем из репарација први пут се помиње 1928. године. Ректор Универзитета је писмено тражио од Богословског факултета да достави списак књига, који је одобрио Професорски савет, а које ће бити купљене новцем од репарација. О овоме се расправљало на седници 7. марта 1928. године. Сачињени списак књига достављен је Ректорату до 15. марта исте године.²³

Из записника седнице Професорског савета од 4. маја 1928. године сазнајемо да је порубина прве рате књига из репарације од 30.000 динара извршена и да ће Факултет добити књиге до почетка идуће школске године.²⁴

У школској 1928. години Библиотека није знатније увећала свој фонд, за свега 60 наслова. Управник Библиотеке је по положају био декан.²⁵

Следеће 1929. године као вршилац дужности библиотекарa помиње се указни асистент Викентије Фрадински а његов помоћник је био Миодраг Миловановић, неуказни асистент.²⁶

Ове године библиотечки фонд се увећао за 1614 наслова, јер је факултет добио на рачун репарација из Немачке 23 сандука књига у вредности од 30.000 зл. марака. Библиотека је на крају године имала 9. 474 заведена броја.²⁷

Школске 1929/30. Библиотека је имала 10.078 заведених наслова, са више од 20.000 примерака и свезака. Од 1. јуна 1929. до 1. јула 1930. заведено је 520 нових књига. За научни рад професорима је ове године било издато 268 а студентима за спремање испита и израду семинарских радова 1080 књига. Библиотечки фонд су поред професора и студената Богословског факултета користили и професори и студенти других факултета Београдског универзитета. Библиотеку је посетило ове године 2.100 корисника.²⁸

Од 1930. до 1933. године нису ми доступни годишњи извештаји Православног богословског факултета Ректорату Универзитета, тако да ћемо за овај период користити податке о Библиотеци из записника са седница Професорског савета. Током 1931. године на две седнице Професорског савета разговарало се о Библиотеци. На седници 1. новембра 1931. године проф. Б. Лоренц је предложио да се због преких факултетских потреба умоли Универзитетска управа да уступи Богословском факултету један спрат у згради Краља Петра бр. 2 за библиотеку и семинаре, где би се бар редовним професорима осигурале просторије за рад са студентима.²⁹ На другој седници 3. новембра исте године на предлог декана за помоћника библиотекарa изабран је студент петог семестра Живојин Андрејевић.³⁰

Декан Богословског факултета проф. др Д. Стефановић у допису ректору Универзитета 30. јуна 1932. године моли да се за потребе Факултета, Библиотеке и семинара уступи Богословском факултету на употребу цела зграда у улици

²² Српска теологија у двадесетом веку, 2007, 82.

²³ Записник, св. 1, 7. март 1928, стр. 295.

²⁴ Исто, 4. мај 1928, стр. 299.

²⁵ Српска теологија у двадесетом веку, 2007, 83.

²⁶ Записник, св. 1, 1. октобар 1929, стр. 357.

²⁷ Српска теологија у двадесетом веку, 2007, 85.

²⁸ Исто, 86.

²⁹ Исто, св. 2, 1. октобар 1931, стр. 45.

³⁰ Исто, 3. новембар 1931, стр. 52.

Краља Петра 2. Реагујући на овај допис Универзитетска управа је на седници 4. јула 1932. године донела одлуку да г.г. Чајкановић и Стефановић „проуче питање смештаја Богословског факултета и библиотеке у ул. Краља Петра бр. 2 с обзиром на евентуалне нове просторије које ће бити слободне пошто се пресели пољопривредно-шумарски факултет у Земун“.³¹

Одобрењем Универзитетске управе Библиотека Богословског факултета пресељена је током месеца августа 1932. године из Мишарске бр. 11 у ул. Краља Петра бр. 2 и смештена је у 11 соба. Обавештавајући о овоме ректора Универзитета декан Богословског факултета Л. Мирковић моли га да се изнађе могућност да се због обима посла библиотекар у указном асистенту постави један помоћник.³²

Премештањем Библиотеке семинари су добили засебне просторије, због чега су управници семинара на седници 17. октобра 1932. године замолили да се из опште библиотеке издвоје књиге које припадају семинарима. Савет је прихватио предлог с тим да се те књиге воде као имовина семинара а не као имовина опште библиотеке.³³

Библиотечки фонд је 1932. године увећан захваљујући и поклону проте Гаврила Милошевића, референта Министарства војске и морнарице. Наиме, овај угледни прота је један део своје библиотеке поклонио Библиотеци Богословског факултета што је професорски Савет примио са захвалношћу.³⁴

На седници Професорског савета 28. октобра 1932. године усвојен је правилник за рад у Општој библиотеци. Декан Л. Мирковић 1. новембра 1932. године послао је правилник Ректору Универзитета с молбом да га одобри Универзитетски Сенат. Правилник је имао 17 чланова. Приликом усвајања од Универзитетског Сената јуна 1933. претрпео је извесне измене, а један члан је потпуно брисан, тако је остало 16 чланова које доносимо у целини:

- „1. При Богословском факултету постоји, поред ручних семинарских библиотека, и Општа факултетска библиотека.
2. Управу Опште факултетске библиотеке сачињавају одбор од пет сталних наставника, који бира Савет а декан Богословског факултета као управник библиотеке води надзор над библиотеком, послугом, радом у библиотеци, врши и оверава набавке по Правилнику о рачуноводству универзитетских завода.
3. Библиотекарску дужност врши један указни асистент по упуству и под надзором декана.
4. Право на употребу књига имају:
  - а) наставници универзитета;
  - б) слушаоци факултета и
  - в) друга лица по нарочитом одобрењу декана. За служење библиотеком лица под **б** и **в** плаћају семестрално 20 динара.
5. Књиге библиотеке могу се употребљавати само у читаоници у нарочито за то одређене часове.
6. Наставници универзитета могу и ван библиотеке узимати књиге на послугу, но дужни су да их најдаље после месец дана врате библиотеци.

³¹ АС Г-200 УБ – Ректорат, бр. 3449.

³² Исто. бр. 5134.

³³ Записник, св. 2, 17. октобар 1932, стр. 100-101.

³⁴ Исто, 29. јун 1932, стр. 91.

7. По одобрењу декана могу се издавати књиге ђацима на послугу ван библиотеке.
8. Речници, енциклопедије, часописи и ретке књиге, које декан класификује као такве не издају се ван библиотеке.
9. Декан може по потреби захтевати да се књиге врате и пре рока
10. Књиге се дају на потписани реверс.
11. Позајмљене књиге морају се чувати. За изгубљене или оштећене књиге мора се надокнати штета; слушаца или наставник који би нанео оштећење књигама одговараће, поред тога, и дисциплински.
12. Читаоница је отворена за време трајања семестра сваког дана од 8-12 и од 15-18 часова, осим суботе по подне, недеље и празника. Ово време може декан продужити.
13. Декан може одузети право служења библиотеком онима који се не придржавају правила. Против његове одлуке има места жалби Одбору.
14. Дужност асистената и библиотекара јесте, да дежура за време рада у читаоници, да изда књиге и воде бригу о реверсима, о инвентару, о каталогу, о књизи потрошног материјала, инвентару ствари.
15. Библиотекар је одговоран за поверени му инвентар по Закону о државном рачуноводству.
16. Библиотекар и асистенти ће бити кажњени дисциплински по Закону о чиновницима, ако не воде довољан надзор над читаоником, ако издаје књиге на послугу ван библиотеке противно овом Правилнику, као и за сваку другу неуредност у вршењу дужности.“

Правилник је ступио на снагу 25. септембра 1933. године.³⁵

На истој седници усвојен је и статут за семинаре, који такође доносимо у целини:

- „1. На Богословском факултету у Београду постоје семинари за ове предмете: Св. писмо Старог и Новог завета, Догматику и упоредно богословље, Морално богословље, Аполегетику, Историју хришћанске и Српске цркве, Црквено право, Патрологију, Литургику, Пастирско богословље и Омилитику, Философију и Педагогику. Циљ и задатак ових семинара је да своје чланове ближе упознају са изворима и литературом овога предмета и да их уводи у научно обрађивање ових предмета.
2. На челу семинара стоји као његов управник стални стручни наставник за тај предмет. Ако за овај предмет буде било више сталних наставника Савет Богословског факултета одредиће управника семинара. Управник је претпостављени старешина целокупног особља семинара.
3. Чланови семинара су:
  - а) сви докторанти
  - б) сви редовни студенти
  - в) друга лица - свршени богослови, која прими управник семинара.
4. Управник семинара води прописно књиговодство о примљеним и утрошеним сумама и подноси крајем сваке школске године завршни рачун факултетском савету на одобрење.
5. Управник завода прописује својом наредбом унутрашњи ред за семинар. Он ће у том реду унапред предвидети мере за одржавање успешног рада и случајеве у којима може својим решењем удаљити поједине чланове семинара из завода. Противу одлуке о удаљењу има места жалби факултетском савету.

³⁵ АС Г - 200 УБ – Ректорат; Записни, св. 2, 28. октобар 1932, стр. 104-107; Према чл. 2 Правилника Савет је 4. октобра 1933. године изабрао пет сталних наставника у одбор за библиотеку и то: Д. Анастасијевић; Д. Стефановић; Б. Лоренц; Ј. Мирковић и Ф. Гранић. (Записник, св. 2, 4. октобар 1933, стр. 157).

6. Уколико управник семинара својом наредбом не би друкчије регулисао унутрашњи ред вредеће правилник библиотеке Богословског факултета.

7. Сви наставници Богословског факултета у Београду имају право да раде у овом семинару и да се служе његовим књигама.³⁶

На крају школске 1932/33. године Општа факултетска библиотека имала је 11.150 наслова.³⁷

Због недостатка новца Професорски савет је за потребе Библиотеке доделио на седници 16. јануара 1933. године из Џенкинс фонда 600 а за семинарске библиотеке 1.000 динара.³⁸ Из истог фонда одобрена је и позајмица од 1.800 дин. за избијање врата на трећем спрату ради проширења за потребе факултетске Библиотеке. Позајмица је одобрена, с тим да се из редовног буџета врати.³⁹

На седници 1. јуна 1933. године декан је обавестио Савет да је буџетом Богословском факултету за 1934/35. годину за Општу библиотеку предвиђено 50.000 дин.; за повез и коричење књига 20.000 дин.; за 10 семинара по 10.000 дин. - укупно 100.000 дин.⁴⁰ На истој седници декан је поднео извештај о стању Џенкинс фонда. Предложио је да се из овог фонда уложи 1.000 дин. за преварку намештаја, полица и сталажа у просторијама факултетске Библиотеке; 75 дин. за пренос поклоњених књига од наследника проте Ј. Богдановића; 700 дин. за отплату дуга од прошле године и 500 дин. за набавку књига по предлогу Ст. М. Димитријевића. Савет је прихватио предлоге с тим да се од остатка новца купе књиге за Општу библиотеку „при чему се има нарочито водити рачуна о предметима који немају семинарских библиотека“.⁴¹

Из дописа декана Ст. М. Димитријевића ректору Универзитета 30. новембра 1933. године видимо да је Богословски факултет имао само једног асистента, који је вршио дужност библиотекара и опслуживао наставнике у девет семинарских библиотека. Због обимности посла једном лицу је немогуће на време да послужи све читаоце, зато Факултет моли да се одобри једно место асистента дневничара, који би био помоћник библиотекару. Универзитетска управа је на седници 15. децембра 1933. године одобрила једно место за помоћника библиотекару на Богословском факултету са 1.000 дин. месечне награде.⁴² На основу ове одлуке Савет је на седници 24. јануара 1934. године за помоћника библиотекара изабрао Петка Трифуновића, дипломираног студента теологије.⁴³

До краја школске године 1933/34. факултетска Библиотека је имала 12.230 наслова, са више од 30.000 томова. Од пресељења Библиотеке у зграду у улици Краља Петра створени су бољи услови за њено коришћење: дневно у њој користи књиге око 50 студената.⁴⁴

Буџетом за 1934/35. додељено је Богословском факултету за семинаре 10.602 дин. На седници 5. јуна 1934. године декан је предложио да се поменута

³⁶ Исто, 28. октобар 1932, стр. 107-110.

³⁷ *Српска теологија у двадесетом веку*, 2007, 88.

³⁸ Записник, св. 16. јануар 1933, стр. 126.

³⁹ Исто, 1. март 1933, стр. 139.

⁴⁰ Исто, 1. јун 1933, стр. 151.

⁴¹ Исто, 1. јун 1933, стр. 152.

⁴² АС Г - 200 УБ - Ректорат, бр. 9955/33.

⁴³ Записник, св. 2, 24. јануар 1934, стр. 177.

⁴⁴ *Српска теологија у двадесетом веку*, 2007, 88.

сума раздели на 11 семинара. Једанаести семинар је добијен раздвајањем семинара Св. Писма Старог завета од семинара Св. Писма Новог завета. После дискусије Савет је донео одлуку да се сваком семинару додели 963,81 дин.⁴⁵

У летњем семестру 1934. године од уплате по 20 дин. за коришћење опште и семинарских библиотека, за Општу библиотеку је сакупљен износ од 4.520 дин. а за семинарске библиотеке 1.685 дин.⁴⁶

За 1934. годину сачуван је списак научних часописа на које је Факултет био претплаћен и оне које је добијао у замену за *Богословље*. Факултет је био претплаћен за два часописа на немачком и један на француском језику:

1. Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft
2. Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft
3. Revue de Metaphysique et de Morale (часопис за метафизику и морал)

У замену за *Богословље* добијани су:

1. Svensk kyrkotidning (Шведске црквене вести)
2. Воскресное чтение – Варнава
3. Скопски научни гласник
4. Архив за правне науке
5. Летопис Матице Српске
6. Пут
7. Српски патријаршијски гласник
8. Духовна стража
9. Наш језик⁴⁷

Ове школске године библиотечки фонд је имао 12.350 наслова и више од 30.000 свезака.⁴⁸

За набавку и повез књига Опште библиотеке и семинара затражена је 1935. године новчана помоћ од 50.000 динара из фонда Луке Ђеловића-Требињца.⁴⁹ У исту сврху искоришћене су и студенске уплате по 20 дин. за зимски и летњи семестар. Укупно је уплаћено 9.820 дин. Од ове суме за набавку и повез књига по одобрењу Савета потрошено је 9.450 дин.⁵⁰

Одбор задужбине Луке Ђеловића-Требињца доделио је за 1935. годину 25.000 дин. Богословском факултету за научни рад наставника у току школског распуста. Од овог новца Професорски савет је доделио 10.000 дин. Општој и семинарским библиотекама за набавку и корицење књига.⁵¹

Из записника са седнице Професорског савета од 15. новембра 1935. године видимо да је за Библиотеку купљена књига *Ко је ко у централној и источној Европи*. Књига је плаћена 1.000 дин.⁵²

Прва три месеца 1936. године фонд Библиотеке износио је 9.500 дин. Професорски савет је на седници 17. марта исте године одобрио да се од ове суме по-

⁴⁵ Записник, св. 2, 5. јун 1934, стр. 180.

⁴⁶ АС Г - 200 УБ – Ректорат, 4. септембар 1934, бр. 7809.

⁴⁷ АС Г - 200 УБ – Ректорат, 4. септембар 1934, бр. 7810.

⁴⁸ *Српска теологија у двадесетом веку*, 180

⁴⁹ Записник, св. 2, 18. март 1935, стр. 222.

⁵⁰ АС Г - 200 УБ – Ректорат, 19. јун 1935, бр. 1156.

⁵¹ Записник, св. 2, 29. јун 1935, стр. 230.

⁵² Исто, 15. новембар 1935, стр. 239.

троши 1.500 дин. за часописе.⁵³ На истој седници се расправљало и о молби Косте Манојловића, наставника црквеног певања, који је молио да се за потребе Библиотеке купи десет комада књига *Општег црквеног појања* од Ст. Мокрањца. Савет је одобрио да се из фонда Библиотеке уместо десет купи пет књига по 100 дин. Када се овом издатку од 500 дин. дода и 1.500 дин. за часописе, у фонду Библиотеке остало је 7.500 дин. који ће по одлуци Савета бити касније распоређени.⁵⁴

Студенске уплате за Библиотеку у зимском и летњем семестру 1936. године износиле су 7.720 дин. На седници 20. маја 1936. године од ове суме додељено је управницима 11 семинара по 500 дин. а Општој библиотеци 1.720 дин.⁵⁵

Радуноводство Београдског универзитета обавестило је Богословски факултет 18. маја 1936. да је буџетом за 1936/37. годину предвиђено за одржавање и снабдевање постојећих семинара 10.602 дин. а за одржавање чистоће у згради Факултета и Библиотеци 3.534 дин. Укупно је било предвиђено 14.136 дин.⁵⁶ О овоме је Професорски савет расправљао на седници 1. октобра 1936. године. Одлучено је да се сваком семинару додели по 500 дин. а остатак новца да се утроши за Општу библиотеку. На истој седници изабрани су чланови библиотечког фонда и то: др Димитрије Стефановић, декан; др Рад. Јосић и др Александар Доброклонски. Ови чланови су задужени да предложе за шта ће се утрошити новац одређен за факултетску Библиотеку.⁵⁷

За 1937. годину од студенских уплата за Библиотеку у зимском и летњем семестру сакупљено је 10.800 дин. Савет је на седници 25. маја 1937. године одлучио да се од ове суме новца исплате купљене књиге и часописи које прима Факултет и да се укориче најпотребније књиге Опште библиотеке, а остатак новца да се расподели на 12 семинара.⁵⁸

Године 1937. фонд Библиотеке је увећан библиотеком проте Николе Трифуновића. Овај београдски свештеник је тестаментом оставио своју библиотеку Факултету, као и легат, из кога по вољи дародавца треба да се оснује „Фонд Персиде и протопрезвитера београдског Николе Трифуновића и да се интересом на грађује најбоље израђени темат о Св. Сави“.⁵⁹

Библиотечки фонд се споро увећавао јер су средства која су добијана из буџета као и студенске уплате за Библиотеку била скромна. Ако је Библиотека 1934. године имала више од 30.000 свезака а три године касније школ. 1937/38. око 31.290 свезака, уочљиво је да је повећање библиотечког фонда текло споро. И поред тога Библиотека је била изузетно посећена. Током ове године Библиотеку је користило око 4.000 људи.⁶⁰

Следеће 1938. године Библиотека Богословског факултета примила је још један поклон. Наиме, Француско посланство је поклонило Библиотеци један број

⁵³ Исто, 17. март 1936, стр. 258.

⁵⁴ Исто, стр. 258-259.

⁵⁵ Исто, 20. мај 1936, стр. 267.

⁵⁶ Исто, 5. јун 1936, стр. 270.

⁵⁷ Исто, 1. октобар 1936, стр. 178-179.

⁵⁸ Исто, св. 3, 25. мај 1937, тачка 73.

⁵⁹ Исто, св. 3, 26. август 1937, тачка 16.

⁶⁰ *Српска теологија у двадесетом веку*, 2007, 93.

књига. Савет је на седници 2. марта 1938. године изразио захвалност на овом поклону.⁶¹

Више пута на седницама Професорског савета покретано је питање могућности коришћења библиотеке бивше Карловачке богословије. На седници 22. марта 1938. године декан је обавестио Савет да је поменута библиотека спојена са Патријаршиском, која није доступна за научни рад. Одлучено је да се умоли Свети архијерејски синод да се у Патријаршијској библиотеци дозволи научни рад.⁶² Молба је дала резултате, јер је Свети архијерејски синод 23. септембра исте године обавестио Богословски факултет да је Патријаршијска библиотека у Сремским Карловцима оспособљена на научни рад.⁶³

Буџетом за 1938/39. годину за семинаре је одобрено 10.602 дин. Ова сума је подељена на 12 семинара па је сваком семинару припало по 750 дин.⁶⁴ Од студенских уплата у зимском и летњем семестру сакупљено је 13.400 дин. Семинарима је од ове суме дато по 800 дин. а остатак од 2.600 дин. утрошен је на повез књига факултетске Библиотеке.⁶⁵

Управник Библиотеке по функцији био је декан а руководилац др Викентије Фрадински, асистент. Општа библиотека је на крају 1938. године имала 13.500 заведених наслова са више од 32.000 свезака. Читаоницу Библиотеке посетило је ове године око 3.500 студената и осталих интелектуалаца.⁶⁶

У доступним документима за 1939. годину нема много података о Библиотеци Богословског факултета. Буџетом за ову годину од добијених 14.106 дин. утрошено је за коричење књига 2.200 дин. а за 12 семинара по 700 дин.⁶⁷ Из фонда Луке Ђеловића-Требињца Општој библиотеци Богословског факултета додељено је 9.000 дин.⁶⁸

У годишњем извештају Православног богословског факултета Ректорату за 1939/40. годину стоји да је Општа и 12 семинарских библиотека увећало током године фонд за 523 књиге, тако је на крају школ. године било 14.023 наслова и око 33.000 свезака. Као руководилац Библиотеке помиње се асистент Благота Гардашевић, коме помаже др Саво Ђукановић, асистент-дневничар.⁶⁹

Правила за штампање уџбеника средствима фонда Луке Ђеловића донета су 1940. године. Богословски факултет је за члана Одбора за издавање уџбеника одредио др Драгутина Анастасијевића.⁷⁰

На седници 10. јуна 1940. године Професорски савет је изабрао доцента др Викентија Фрадинског да води надзор над радом у факултетској Библиотеци „да се тачно и савесно извршују све одлуке Савета“.⁷¹

⁶¹ Записник, св. 3, 2. март 1938, тачка 52.

⁶² Записник, св. 3, 22. март 1938, тачка 70.

⁶³ Исто, св. 3, 3. октобар 1938, тачка 14.

⁶⁴ Исто, св. 3, 3. мај 1938, тачка 80.

⁶⁵ Исто, св. 3, 3. мај 1938, тачка 85.

⁶⁶ Српска теологија у двадесетом веку, 2007, 95.

⁶⁷ Записник, св. 3, 27. април 1939, тачка 83.

⁶⁸ АС Г - 200 УБ - Ректорат, 5. децембар 1939, бр. 8363.

⁶⁹ Српска теологија у двадесетом веку, 2007, 96.

⁷⁰ Записник, св. 3, 12. март 1940, тачка 48.

⁷¹ Исто, св. 3, 10. јун 1940, тачка 48.

Школске 1939/40. године студенти су у зимском и летњем семестру уплатили за библиотеку 11.040 дин. Професорски савет је на седници 10. јуна 1940. године донео одлуку да се од овог новца да сваком семинару по 850 дин. (било их је 12), а остатак од 840 дин. додељен је др Петру Ђорђевићу, доценту, који за овај новац треба да купи књиге из руског и црквенословенског језика.⁷²

Што се тиче буџета, 1940. године је Универзитетска управа за Библиотеку и семинаре доделила 15.000 дин. Професорски савет је сваком семинару од овог новца доделио по 500 дин. а остатак од 9.000 дин. је утрошен за корице часописа и књига Опште библиотеке.⁷³

Новац од 9.000 дин. додељен из фонда Луке Ђеловића Општој библиотеци 1939. године није био утрошен, па је Професорски савет на седници 14. новембра 1940. године донео одлуку да се од овог новца исплате дугови Опште библиотеке а остатак да се употреби на корице књига, у првом реду часописа.⁷⁴

После 1940. године све је мање података о семинарским и Општој библиотеци. Избијањем Другог светског рата онемогућен је нормалан рад Факултета а тиме и Библиотеке. Оно што завређује пажњу јесте то да и ако у тешким ратним временима Професорски савет је на седници 25. марта 1943. године формирао комисију за преглед Опште и семинарских библиотека. У комисију су одређени: Ђ. Слијепчевић, М. Ердељан, универзитетски доценти, и Б. Гардашевић, чиновник Факултета. Комисија је требало да почне са радом када то буде могуће. На истој седници Професорски савет је овластио декана да учини што је могуће да се библиотека еп. Н. Милаша додели Богословском факултету; да се умоле управе парохија у Београду, Патријаршија и Свештеничко удружење да Факултету ставе на располагање каталоге богословских књига из својих библиотека, како би се могле користити за научни рад.⁷⁵

Жеља да се библиотека еп. Никодима Милаша нађе у саставу Библиотеке Богословског факултета могла је да се оствари 1943. године. Наиме, Универзитетски сенат је 28. маја 1943. године донео одлуку да се библиотека еп. Милаша уступи на употребу Богословском факултету, с тим да Правни факултет и даље задржи право власништва.⁷⁶ Одлука није спроведена због недостатка новца да се обави преузимање библиотеке. Проф. Р. Грујић је обавестио Професорски савет 26. јула 1943. године да нема кредита за израду сталажа у које би се сместиле књиге Милашеве библиотеке.⁷⁷

На основу напред изнетих података, закључујемо да је Библиотека Богословског факултета од 1920. године па до избијања Другог светског рата, дакле, за 20 година, прибавила око 14.500 наслова са преко 30.000 свезака. Сигурно је да се могло много више урадити, али ако се има у виду да је Факултет располагао скромним новчаним средствима, и са овим бројем књига могло се бити задовољно.

⁷² Исто, св. 3, 10. јун 1940, тачка 67.

⁷³ Исто.

⁷⁴ Исто, св. 3, 14. новембар 1940, тачка 20.

⁷⁵ Исто, св. 3, 26. јул 1943, бр. 126.

⁷⁶ Исто, св. 3, 10. јун 1943, бр. 124.

⁷⁷ Исто, св. 3, 26. јул 1943, бр. 126.